Raadsmededeling openbaar

Nummer	:	135-2022
Datum	:	13 september 2022
B&W datum	:	
Beh. Ambtenaar	:	Felix Siemes
Portefeuillehouders	:	J.C. Wikkerink en H.J. Groters
Onderwerp	:	Beantwoording vragen fractie ChristenUnie over energiearmoede

---

Aanleiding:
De fractie van de ChristenUnie heeft vragen gesteld over energiearmoede. Hieronder treft u de beantwoording aan.

Inhoud mededeling:

Vragen fractie CU:

Uitvoering motie energie
'*Door de raad van de gemeente Aalten is bij de behandeling van het voorstel tot vaststelling van update 2021 van het plan van aanpak duurzaamheid (d.d. 22 februari 2022) een motie (bijlage) aangenomen met het verzoek aan het college om een plan van aanpak op te stellen dat leidt tot gemeentelijke beleidsinstrumenten om risico's op energie-armoede te signaleren en vervolgens daar waar mogelijk te voorkomen en af te wenden en dit plan van aanpak terug koppelen aan de raad vóór de behandeling van de begroting 2023. In de bestuurlijke termijnagenda stond aanvankelijk opgenomen dat dit plan van aanpak in september zou worden opgeleverd. Deze deadline is echter verschoven'*.

1. **Wanneer kan de raad het betreffende plan van aanpak tegemoetzien?**

Antwoord
Het plan van aanpak energiearmoede gemeente Aalten staat gepland voor de raadsvergadering van 25 oktober 2022.

2. **Kan het college aangeven wat de situatie in de gemeente Aalten is als gevolg van de stijgende lasten voor lage en middeninkomens?**

Antwoord
Lage inkomens ➔ het hoeft geen betoog dat de laagste inkomens het hardst worden getroffen. Dagelijks lezen en horen wij de verhalen hierover en de impact is groot. Voor 2022 is er een energietoeslag voor de laagste inkomens (tot 120% van het van toepassing zijnde sociaal minimum) van € 1.300,- (eerst was dit € 800,- en recent opgehoogd met € 500,-) ingevoerd. Met Laborijn is afgesproken dat iedereen (dus met maar ook zonder een uitkering van Laborijn), die tot op heden een toekenning heeft gehad, de € 500,- in oktober 2022 ontvangt. Per 1 september 2022 hebben rond de 800 huishoudens een energietoeslag van € 800,- ontvangen. Landelijk gaat het gerucht dat voor 2023 ook een energietoeslag voor de lagere inkomens gaat gelden.

Daarnaast zien wij een lichte stijging met betrekking tot de vroegsignalering van betalingsachterstanden energie. Maar we weten allemaal dat dit stilte voor de storm is. Veel huishoudens betalen (bewust) nog een te laag maandbedrag (om nu rond te kunnen komen), hun vast contract loopt af en/of ontvangen de komende maanden de jaarlijkse eindafrekening. Voor veel huishoudens gaat dit financiële problemen opleveren.

Op 12 september 2022 was in het nieuws dat het kabinet samen met de energiebedrijven schulden wil overnemen van huishoudens die de energie (rekening) niet meer kunnen betalen. Het plan moet nog worden uitgewerkt.

Middeninkomens ➔ we hebben vrijwel geen zicht op deze nieuwe doelgroep. We horen en zien wel de verhalen, maar tot op heden was/is dit geen gemeentelijke doelgroep. We zien wel dat er bij Laborijn veel aanvragen (per 1 september 2022 rond de 190) zijn ingediend voor een energietoeslag door huishoudens met een inkomen boven de gestelde inkomensgrens van 120%. Deze aanvragen zijn dus afgewezen.

Met betrekking tot de koopkrachtmaatregelen voor 2023 is al het één en ander uitgelekt. Op Prinsjesdag wordt duidelijk welke (overige) koopkrachtmaatregelen het kabinet gaat nemen.

3. **Is zicht op hoeveel huishoudens (mogelijk) in de problemen komen door deze toenemende kosten? Is het aantal mensen die te maken hebben met armoede in de gemeente Aalten toegenomen?**

Antwoord
Nee, zie ook de beantwoording bij vraag 2. Ook in onze gemeente komen steeds meer huishoudens in de knel, maar we kunnen dit niet onderbouwen met (armoede) cijfers. De bestaanszekerheid van grote groepen mensen staat (fors) onder druk en met name de Rijksoverheid moet met generieke maatregelen komen. Daarnaast moeten gemeenten inhoudelijk en financieel ondersteund worden om aanvullende inkomensondersteunende maatregelen te kunnen nemen (dempend effect). De gevolgen hebben overigens niet alleen betrekking op financiën, maar bestaanszekerheid raakt het hele sociale- en/of fysieke domein (gezondheid, wonen, zorg, welzijn etc.).

4. **Welke maatregelen c.q. instrumenten zijn voorhanden om deze doelgroepen waar nodig te ondersteunen?**

Antwoord
Zie ook de beantwoording bij vraag 3. Wij kunnen, naast de incidentele energietoeslag, ondersteuning bieden via onze huidige inkomensondersteunende voorzieningen zoals: de bijzondere bijstand (ook voor extra zorgkosten), de meedoenregeling, de individuele inkomenstoeslag, het kindpakket, de gemeentepolis van Menzis en deelname aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

5. **Is het college van mening dat aanvullende maatregelen nodig zijn en zo ja, welke?**

Antwoord
Ja, maar zoals onder 3 aangegeven gaat het zeker ook om generieke maatregelen. In dat verband verwijzen wij u graag naar de brief van 12 juli 2022 van minister Schouten aan de Tweede Kamer over de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden met de volgende geformuleerde doelstellingen:

'Met de 'Aanpak geldzorgen, armoede en schulden' ga ik vanuit mijn rol als eerste minister voor Armoede, Participatie en Pensioenen aan de slag met een meerjarige aanpak die in het bijzonder als doel heeft een halvering van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede in 2025, en een halvering van armoede en problematische schulden in het algemeen in 2030. Voor het behalen van de geformuleerde doelstellingen wil ik:

*1) een **betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid**: een voldoende en stabiel inkomen is de basis;*

*2) **preventie van geldzorgen**: goede voorlichting van jongs af aan, in alle levensfases en dichtbij om de juiste financiële keuzes te kunnen maken;*

*3) een **overheid die werkt voor mensen** en voorziet in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso;*

*4) maatregelen nemen om (generatie)armoede te doorbreken zodat **iedereen meedoet en vooruitkomt**;*

*5) realiseren dat meer mensen eerder en betere schuldhulpverlening ontvangen en **sneller perspectief hebben op een financieel zorgeloze toekomst**'.*

Daarnaast heeft de VNG op 13 september 2022 een position paper 'betaalbaarheid van energie voor huishoudens' geschreven (zie bijlage). Op 14 september 2022 is er in de Tweede Kamer een rondetafelgesprek over dit onderwerp.

Het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid moet dan ook herijkt worden. We kunnen nu niet concreet aangeven om welke (aanvullende of nieuwe) maatregelen het moet gaan, maar het bestrijden van armoede en preventie van schulden vergt een andere (integrale) aanpak dan we tot op heden hebben gedaan. Het spreekt voor zich dat dit ook formatieve consequenties heeft.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

- Kamerbrief 12 juli 2022 over de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden.
- VNG position paper 'betaalbaarheid van energie voor huishoudens' van 13 september 2022.

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2022-0000152702

Uw referentie
Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Bijlage
1,2 en 3

Datum 12 juli 2022
Betreft Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Niemand aan de kant in Nederland

Te veel mensen in Nederland kampen met ernstige geldzorgen, problematische schulden of leven rondom de armoedegrens. Daar gaat enorm veel leed en verdriet achter schuil. De stress, eenzaamheid en uitsluiting die geldzorgen met zich mee brengen belemmeren mensen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Hierdoor ontstaan ook hardnekkige problemen op andere gebieden, zoals mentale en fysieke gezondheid, onderwijs, wonen, werken, opvoeding en veiligheid.[1] [2] Bovendien wordt deze problematiek vaak doorgegeven aan volgende generaties. Het kabinet wil deze vicieuze cirkel doorbreken en wil ervoor zorgen dat mensen in de knel zich gezien en gehoord voelen, betere hulp krijgen en kunnen rekenen op bestaanszekerheid.

De recente economische en maatschappelijke schokken hebben zichtbaarder gemaakt dat veel mensen grote moeite hebben om het hoofd boven water te houden bij financiële tegenslagen. De coronacrisis maakte duidelijk dat vrijwel iedereen risico loopt. Door de hoge energieprijzen, krappe woningmarkt en hoge inflatie staat de bestaanszekerheid van een groeiende groep mensen onder druk. Het vergroot de noodzaak om er gezamenlijk voor te zorgen dat iedereen kan rekenen op een stabiel en voldoende besteedbaar inkomen, uit werk of uit een vangnet wanneer dat nodig is. Zo krijgen mensen de ruimte om mee te doen in de samenleving en om zichzelf te ontwikkelen.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

In deze brief schets ik op welke wijze het kabinet geldzorgen, armoede en schulden wil voorkomen en aanpakken[3], mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Economische Zaken en Klimaat, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de minister van Financiën, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs, de minister voor Rechtsbescherming, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst, de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, de

[1] SER (2017). Opgroeien zonder armoede
[2] CBS (2019) Armoede en sociale uitsluiting 2021
[3] Kamerstuk 35 925 XV, nr. 88

staatssecretaris Toeslagen en Douane en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ingegeven door de gedachte dat coördinatie en samenwerking tussen de departementen cruciaal zijn voor duurzame resultaten.

Met de 'Aanpak geldzorgen, armoede en schulden' ga ik vanuit mijn rol als eerste minister voor Armoede, Participatie en Pensioenen aan de slag met een meerjarige aanpak die in het bijzonder als doel heeft een halvering van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede in 2025, en een halvering van armoede en problematische schulden in het algemeen in 2030. Voor het behalen van de geformuleerde doelstellingen wil ik:

1) een **betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid**: een voldoende en stabiel inkomen is de basis;
2) **preventie van geldzorgen**: goede voorlichting van jongs af aan, in alle levensfases en dichtbij om de juiste financiële keuzes te kunnen maken;
3) een **overheid die werkt voor mensen** en voorziet in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso;
4) maatregelen nemen om (generatie)armoede te doorbreken zodat **iedereen meedoet en vooruitkomt**;
5) realiseren dat meer mensen eerder en betere schuldhulpverlening ontvangen en **sneller perspectief hebben op een financieel zorgeloze toekomst**.

De belangrijkste maatregelen van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden op een rij:

- Het wettelijk minimumloon gaat omhoog en daarmee ook het sociaal minimum.
- De norm (hoogte) en de systematiek van het sociaal minimum wordt door een onafhankelijke commissie onder de loep genomen.
- We gaan niet-gebruik van financiële ondersteuning tegen door het benutten van de plekken waar mensen komen of het inschakelen van degenen met wie ze al in contact staan, met bijzondere aandacht voor werkenden met een laag inkomen.
- We werken aan betere toegang tot (mond)zorg voor minima en kinderen.
- We zorgen dat betalingsachterstanden eerder en beter worden gesignaleerd en mensen sneller worden doorverwezen naar passende hulp.
- Met het interdepartementale programma Tel mee met Taal wordt geïnvesteerd, ook met extra middelen, in het versterken van basisvaardigheden van jong en oud.
- Er komt één betalingsregeling voor betalingsachterstanden bij de rijksoverheid door de aangesloten uitvoeringsorganisaties, met de mogelijkheid om schulden te pauzeren.
- In overleg met gemeenten worden extra middelen beschikbaar gemaakt om schuldhulpverlening aan zelfstandigen te verbeteren.
- Door het Waarborgfonds saneringskredieten kunnen alle gemeenten saneringskredieten aanbieden, ook aan jongeren en zelfstandigen.
- Samen met gemeenten, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers ondersteunen we (preventieve) aanpakken, zoals de doorbraakmethode en het vaste lasten pakket, en experimenten met innovatieve financieringsvormen.
- We zorgen voor betere bescherming van consumenten bij het aangaan van leningen.

De afgelopen jaren zijn goede resultaten bereikt met de brede schuldenaanpak[4] en de aanpak van kinderarmoede.[5] Met deze nieuwe aanpak bouw ik hierop voort en hoop een nog grotere beweging in gang te zetten. Ik zal daarbij ook nadrukkelijk inzetten op bewezen effectieve interventies en bestendigen van wat er al is en werkt. In de bijlage is een factsheet opgenomen met alle voorgenomen maatregelen binnen de drie programmalijnen geldzorgen, armoede en schulden. In deze brief worden enkele van deze maatregelen uitgelicht. Ik geef ook de beleidsreactie op het recente advies 'Van schuld naar schone lei' van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) over de relatie tussen schulden en gezondheidsprobleem.

Gezamenlijke opgave en uitgangspunten
Voorliggende aanpak is ontwikkeld met inbreng van gemeenten, uitvoeringsorganisaties, maatschappelijke partijen, ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en vele andere partijen, waaronder de deelnemers aan het Samenwerkingsverband Brede Schuldenaanpak. De uitwerking en uitvoering van de aanpak is een gezamenlijke opgave. Het kabinet heeft een grote rol in het op korte, middellange en lange termijn herstellen en borgen van de basis: bestaanszekerheid[6]. Het kabinet beziet in brede zin wat nodig is om de bestaanszekerheid van minimum-, lage en middeninkomens structureel te verbeteren. Maar er is meer nodig om geldzorgen te voorkomen en de levens van mensen die het zwaar hebben duurzaam te verbeteren. Naast inzet op het versterken van economisch kapitaal is het versterken van sociaal[7] en cultureel kapitaal[8] nodig om de positie van een grote groep mensen structureel te verbeteren.

Dit vraagt om interdepartementale samenwerking. Ik blijf dan ook met mijn collega's in gesprek over waar we elkaar kunnen vinden en versterken, en over de impact die gemaakt of voorgenomen beleid op hún beleidsterreinen heeft op mensen met geldzorgen. Maar de opgave is breed, op vele fronten is inzet nodig en het kabinet kan dat niet alleen. Het kabinet doet dit samen met gemeenten en betrekken maatschappelijke organisaties, werkgevers, vrijwilligers, schuldeisers en de mensen zelf actief. Met deze brief doen we een oproep aan heel Nederland om mee te doen en zo, hoe klein ook, een verschil te maken, samen als *1 coalitie tegen armoede*. In het najaar organiseren we een congres, waar alle betrokken partners elkaar kunnen vinden, uitdagen en inspireren.

Om dat streven naar meer bestaanszekerheid duurzaam te realiseren is een cultuuromslag nodig vanuit de overheid: van systemen naar mensen. We zijn veel van mensen gaan verwachten in onze samenleving. In deze complexe maatschappij, met een dichtbegroeid woud van regelgeving, is de rationale burger die feilloos alle wet- en regelgeving kent het uitgangspunt geworden. We weten al langer dat het niet reëel is om te verwachten dat iedereen alles overziet. Een kentering in kijken, denken en handelen is nodig. De uitgangspunten zijn steeds: vertrouwen, oog hebben voor de behoeften van mensen, niet over maar met mensen, en gedeelde verantwoordelijkheid.

[4] Kamerstuk 24 515, nr. 600
[5] Kamerstuk 24 515, nr. 616
[6] Zoals omschreven in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
[7] Relaties en netwerken die mensen hebben die hun in staat stellen macht en invloed uit te oefenen in de samenleving
[8] Via formele en informele weg verkregen kennis, vaardigheden, normen en waarden

Doelstelling en monitoring

De overkoepelende ambitie om te streven naar bestaanszekerheid vertaalt het kabinet naar drie kwantitatieve doelstellingen voor de aanpak geldzorgen, armoede en schulden:

- Een halvering van het aantal mensen in armoede[9] in 2030 (t.o.v. 2015).
- Een halvering van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025 (t.o.v. 2015).
- Een halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030. Dit draagt bij aan de doelstelling om het aantal mensen in armoede te halveren.

Met deze ambities sluit ik aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling (SDG) van de Verenigde Naties om armoede te beëindigen. Voor gezinnen met kinderen scherp ik, in lijn met het coalitieakkoord, de ambitie aan. Ik geef, door een versnelling aan te brengen in de eerder geformuleerde kwantitatieve ambitie kinderarmoede[10], hiermee, zoals aangekondigd in mijn brief van 14 maart jl.[11], een nieuwe invulling aan de door het vorige kabinet opgestelde ambities[12] kinderarmoede en toegezegde vorm van rapportage[13]. Met gemeenten en andere partijen zal ik deze ambitieuze doelstellingen verder op brede wijze operationaliseren.

Cijfers armoede en schulden (CBS)
Armoede en schulden zijn de dagelijkse realiteit voor veel mensen in Nederland. In 2020 hadden ruim 900 duizend personen (5,5%) in 513 duizend huishoudens (6,8%) een inkomen dat dusdanig laag was dat het gezin een risico liep op armoede. 221 duizend minderjarige kinderen maakten in 2020 deel uit van zo'n gezin (6,9% van alle kinderen). Dat zijn óók vaak mensen met een baan. Van de werkende bevolking maakte in 2020 2,0 procent (240 duizend personen) deel uit van een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens. (CBS, armoede en sociale uitsluiting 2021)

Daar komt bij dat op 1 januari 2021 meer dan 599 duizend huishoudens te maken hadden met geregistreerde problematische schulden (7,4%). Gebruikers van een re-integratievoorziening bij de gemeente, ontvangers van uitkeringen, maar ook zelfstandigen, ZZP-ers en flexwerkers in huishoudens met een laag inkomen zijn extra kwetsbaar voor probleemschulden. (CBS, Schuldenproblematiek in beeld)

Het kabinet is zich ervan bewust dat het een zware opgave zal zijn de doelen te realiseren en dat de haalbaarheid van deze ambities betwist kan worden. De middelen zijn niet onuitputtelijk en de werkelijkheid is weerbarstig. Daarom is realisme gepast. Ook realiseert het kabinet zich dat er geen gemakkelijke oplossingen zijn. Zo kunnen inkomensondersteunende maatregelen een positief

[9] Statistieken over schulden zijn een belangrijke indicator voor het monitoren van de voortgang
[10] De in 2020 geformuleerde kwantitatieve ambitie kinderarmoede sloot tevens aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling (SDG) van de Verenigde Naties
[11] Kamerstuk 24 515, nr. 616
[12] Kamerstukken 24 515, nr. 484, 35 300 XV en 35 300 IV, G
[13] T02973 Toezegging Tweejaarlijkse rapportages reductie kinderarmoede (34.775, D)

effect hebben om armoede tegen te gaan, maar gelijktijdig de problematiek van de armoedeval versterken. Dat laat onverlet dat de ambities een aanmoediging zijn voor mij en alle partners om alle zeilen bij te zetten om de realisatie van deze doelen dichterbij te brengen.

Om de voortgang van de ambities in deze kabinetsperiode inzichtelijk te maken, stel ik in samenspraak met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), planbureaus en andere betrokken partijen een brede monitor op. Voor het meten van armoede gedefinieerd als onvoldoende financiële middelen, zullen we gebruik maken van cijfers over het niet-veel-maar-toereikend budget van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).[14] Dit budget omvat de minimale uitgaven aan onvermijdbare zaken als voedsel, kleding, persoonlijke verzorging, wonen en verzekeringen, maar houdt daarnaast ook rekening met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie die als zeer wenselijk beschouwd worden. Voor het meten van problematische schulden maken we in ieder geval gebruik van CBS cijfers over geregistreerde problematische schulden. Daarnaast wordt gekeken naar een brede set aanvullende kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren om de voortgang van de gestelde ambities inzichtelijk te maken. Bij de monitoring hiervan betrekken we ook de motie Ceder c.s., over een landelijk dashboard schuldenproblematiek[15]. Naast de voortgang van de ambities volgen we de uitvoering van de diverse maatregelen en de wijze waarop ze bijdragen aan de gestelde doelen. Uitgangspunt is dat de gestelde indicatoren niet tot aanvullende administratieve lasten voor gemeenten zullen leiden.

Gelet op de bijzondere rol die gemeenten hebben bij het dichterbij brengen van de doelstellingen, zijn het kabinet, de VNG en Divosa voornemens om lange termijn afspraken te maken over het gezamenlijk streven naar het borgen van bestaanszekerheid. De komende periode vindt overleg plaats over de reikwijdte van de afspraken en het proces daar naartoe.

[14] SCP en CBS hebben het voornemen om tot een gezamenlijke definitie van armoede te komen.
[15] Kamerstuk 24 515, nr. 64.

Kinderarmoede
Armoede onder kinderen is schrijnend. Zij hebben geen invloed op hun gezinssituatie, de oorzaken en oplossingen van armoede, maar dragen de negatieve gevolgen ervan hun gehele levensloop met zich mee. Opgroeien in armoede belemmert de ontwikkeling van kinderen, hun mentale en fysieke gezondheid en hun kansen. Kinderen die opgroeien in armoede doen dat in een gezin met een laag inkomen. Voor de kinderen waar het om gaat, hun gezinnen en de maatschappij is het versterken van de bestaanszekerheid van gezinnen prioriteit. De geformuleerde acties op het terrein van bestaanszekerheid dragen bij aan de versterking van de positie van deze gezinnen. Waar nodig en mogelijk hebben we daarbinnen bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen.

Maar opgroeien in armoede is meer dan opgroeien in een gezin met een financieel tekort. Op vrijwel alle levensdomeinen hebben deze kinderen en jongeren te maken met materiele en immateriële tekorten waardoor zij belemmerd worden in hun ontwikkeling en beperkt in hun kansen in de toekomst. Naast financiële verbeteringen dragen ook investeringen in onderwijs, gezondheid en huisvesting bij aan een succesvolle aanpak van kinderarmoede. Door een aanpak op diverse levensdomeinen, is de kans groter dat intergenerationele armoede wordt doorbroken. Inzet op deze diverse levensdomeinen is bijvoorbeeld terug te vinden in het Nationaal Plan Kindergarantie, dat in april naar uw Kamer is verzonden (Kamerstuk 24515, nr. 638).

Te allen tijde is het van belang dat kinderen mee kunnen blijven doen met hun leeftijdsgenoten, dat ze hun verjaardag kunnen vieren, huiswerk kunnen maken op een laptop en op de fiets mee naar de voetbal of het theater.

- In samenwerking met de Alliantie kinderarmoede stimuleren we de totstandkoming van lokale publiek-private samenwerkingen rond kinderen die opgroeien in armoede.
- We zorgen ervoor dat jongeren betere financiële kennis, competenties en vaardigheden ontwikkelen.
- We ondersteunen de partners van SAM& bij het vergroten en bestendigen van hun bereik van kinderen met kindvoorzieningen.
- We breiden met partners de huidige voorzieningen voor kinderen van ouders met een laag inkomen uit, naar bijvoorbeeld stages of traineeplekken.
- We bezien hoe de inzet van de brugfunctionaris de komende tijd verder gestimuleerd kan worden.
- We ondersteunen professionals actief rond kind en gezin bij het signaleren en omgaan met kinderarmoede.

Betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid

Het bestaansminimum staat onder druk. Een groeiende groep mensen komt in de problemen doordat de actuele kosten van het bestaan zijn gestegen door de huidige hoge inflatie en de gestegen energie- en voedselprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

Met de minister voor Klimaat en Energie, Energie-Nederland, energieleveranciers en gemeenten ben ik in gesprek over hoe betalingsproblemen door de gestegen energierekening zo veel mogelijk kunnen worden voorkomen. Ruim 45 organisaties, die in contact staan met huishoudens met een laag inkomen, hebben een toolkit ontvangen om hun achterban te attenderen op de eenmalige

energietoeslag. De toolkit bevat ook een handzaam overzicht van regelingen en verwijzingen die de organisaties kunnen gebruiken om mensen met geldzorgen als gevolg van de gestegen energierekening op weg te helpen.[16] De informatievoorziening van de Nederlandse Schuldhulp Route/Geldfit is hierbij ook belangrijk.[17] Verder wordt bezien of de (nog gemiste) potentie van vroegsignalering beter benut kan worden en of ondersteuning bij het contracteren en budgetteren van vaste lasten voor mensen met een laag inkomen kan helpen, bijvoorbeeld door middel van het nationaal opschalen van het Vaste Lastenpakket. Op deze wijze kunnen betalingen voor diverse vaste lasten centraal geregeld, zoals woonlasten, zorgverzekering, energie, water, mobiele telefoon, TV en internet en WA- en inboedelverzekering en weten de deelnemers wat ze de rest van de maand kunnen besteden.
Ook brengen we initiatieven van energieleveranciers, gemeenten en het Rijk op het gebied van (energiebesparende) maatregelen bij elkaar om het bereik van hulp te vergroten. Met het voorgaande wordt invulling gegeven aan de gewijzigde motie van het lid Van Raan c.s.[18] om in gesprek te gaan met energieleveranciers over hoe kan worden omgegaan met energieschulden.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft een aantal programma's[19] van de Nationale Bouw- en Woonagenda gelanceerd om onder meer een betaalbare en geïsoleerde woning in een leefbare wijk voor iedereen, te creëren. De agenda raakt de bestaanszekerheid direct en draagt bij aan het wooncomfort, de gezondheid én het verlagen van de energierekening.

In de Nationale Prestatieafspraken[20] zijn Aedes, Woonbond, VNG en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), met steun van het Interprovinciaal Overleg op nationaal niveau de volkshuisvestelijke opgaven tot en met 2030 overeengekomen. Er is afgesproken dat huurders van corporaties in gereguleerde woningen met én een inkomen op of onder 120% sociaal minimum én een huur hoger dan € 550 (prijspeil 2020) een wettelijk verplichte eenmalige huurverlaging tot dat bedrag krijgen. Op basis van de huidige doorrekeningen betekent dit dat ca. 510.000 huishoudens hiervoor in aanmerking komen en dat deze huishoudens een gemiddeld huurverlaging krijgen van € 57.

Het kabinet heeft tot nu vooral maatregelen genomen om de gevolgen van de stijgende energie- en brandstofprijzen in 2022 snel te kunnen dempen. Hierbij past de erkenning dat gezette stappen mogelijk niet voor iedereen voldoende uitkomst bieden en dat er in de toekomst meer nodig blijkt te zijn. Het CPB heeft in een stresstest huishoudens laten zien dat er een risico is dat het aantal

[16] Met deze toolkit wordt invulling gegeven aan de motie van de leden Inge van Dijk en Grinwis om zo snel mogelijk via diverse landelijke mediakanalen een overzicht van de bestaande ondersteunende regelingen te communiceren (Kamerstuk 35 925-XV, nr. 131) en de motie van het lid Den Haan c.s. om zo veel mogelijk huishoudens die aanvullende maatregelen nodig hebben proactief te benaderen (Kamerstuk 35 925-XV, nr. 137).
[17] De Nederlandse Schuldhulproute en Geldfit helpen mensen met (het risico op) financiële problemen bij het vinden van passende hulp via een website en 0800-8115. Dat kan hulp van professionals zijn, van vrijwilligers of zelfhulp via het Nibud. Het is een publiek-private samenwerking, waaraan een groeiend aantal gemeenten deelneemt. Dit geeft ook invulling aan de motie Kat/Ceder over het faciliteren dat alle gemeenten zich aansluiten (Kamerstuk 24 505 nr. 628). Ook steeds meer schuldeisers, werkgevers en maatschappelijke organisaties sluiten zich aan om zo mensen gericht te kunnen doorverwijzen naar passende, lokale ondersteuning.
[18] Kamerstuk 35925 XV, nr. 149
[19] Kamerstuk 32 847, nr. 911
[20] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/30/kamerbrief-over-nationale-prestatieafspraken-woningcorporaties

huishoudens met betaalbaarheidsproblemen aanzienlijk stijgt. De positie van deze huishoudens komt terug in het koopkrachtbeeld. Deze zorgelijke situatie houdt het kabinet nauwlettend in de gaten en betrekt het kabinet bij keuzes over koopkracht.

Dat het bestaansminimum onder druk staat komt niet alleen doordat de actuele kosten van het bestaan zijn gestegen door de huidige hoge inflatie en de gestegen energie- en voedselprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Het bestaansminimum is complex vormgegeven, met meerdere voorzieningen die ieder hun eigen voorwaarden en definities kennen. Kleine wijzigingen – zo laat het recentelijk aan u aangeboden rapport "Participatiewet in balans" ook zien[21] – kunnen daardoor onvoorzienbare financiële effecten hebben. Daarnaast zijn de signalen steeds sterker dat het wettelijk minimumloon en het daarop gebaseerde bestaansminimum voor mensen met een uitkering of met een laag inkomen niet meer toereikend is. Daarom neemt het kabinet maatregelen om voldoende inkomen structureel te garanderen.

Ik wil dat in Nederland iedereen vanaf 21 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd zelf in zijn of haar noodzakelijke bestaanskosten kan voorzien. Werk is niet alleen van waarde voor een inkomen, maar ook voor mentaal en sociaal welbevinden. Voor jongeren geldt dat zij vanaf 15 jaar mogen werken onder de voorwaarde dat zij onderwijs volgen of ten minste een startkwalificatie hebben. Het kabinet blijft daarom inzetten op het voorkomen van voortijdige schooluitval.[22] Tevens wordt om de duurzame inzetbaarheid van jongeren op de arbeidsmarkt te versterken ingezet op het versterken van de stap van school naar werk en terug leiding naar school van uitgevallen jongeren.[23]

Met het actieplan 'Dichterbij dan je denkt' zet ik samen met de minister van SZW erop in om de kansen die de krapte biedt te benutten voor mensen uit de doelgroep onbenut arbeidspotentieel. De goede voorbeelden die we ophalen uit gesprekken met gemeenten zal ik ook betrekken bij de communicatie over het actieplan 'Dichterbij dan je denkt'.[24] Ik doe ook een appel op werkgevers om het CAO-loongebouw te versterken en om flexibel werk zekerder te maken.

Er wordt een minimumuurloon ingevoerd op basis van een 36-urige werkweek. Zo wordt bewerkstelligd dat het minimumuurloon correspondeert met het minimummaandloon ongeacht de in de CAO gehanteerde werkweek. Ook wordt het wettelijk minimumloon in stappen verhoogd tot 7,5%. Het netto referentieminimumloon is gekoppeld aan de uitkeringen om het bestaansminimum te kunnen garanderen. Vanwege de gestegen woonlasten door hogere huur- en energiekosten gaat het kabinet de verhoging van het wettelijk minimumloon versneld invoeren.

In het coalitieakkoord is afgesproken om iedere vier jaar het sociaal minimum te herijken en vast te stellen of dit toereikend is om van te leven en mee te doen in de samenleving. Als eerste stap stelt het kabinet, naar aanleiding van de motie

[21] Kamerstuk 34 352, nr. 253
[22] Kamerstuk 26 695, nr. 137. Cijfers Voortijdig schoolverlaten. 14 maart 2022
[23] Zie bijvoorbeeld de huidige gezamenlijke aanpak voor jonge werkzoekenden van 6 juli 2021: Werkagenda Samen werk maken van de Aanpak Jeugdwerkloosheid | Publicatie | Rijksoverheid.nl.
[24] Kamerstuk 29 544, nr. 1094

Omtzigt[25], een onafhankelijke commissie in. Deze commissie gaat onderzoek doen naar wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te kunnen komen, en naar de systematiek van het sociaal minimum, inclusief scenario's hoe de systematiek beter kan aansluiten op de normen voor het bestaansminimum.

Op 21 juni 2022 heb ik uw Kamer geïnformeerd over concrete maatregelen die ik in gang wil zetten om de Participatiewet terug in balans te brengen.[26] De voorstellen voorzien in meer mogelijkheden voor inkomenszekerheid en participatie voor bijstandsgerechtigden. Zo worden de bijverdiengrenzen verruimd, waarbij ook aandacht is voor de armoedeval bij de overgang van een bijstandsuitkering naar werk. Ook wordt de kostendelersnorm gewijzigd zodat inwonende jongvolwassenen tot 27 jaar niet langer meetellen als kostendeler voor de uitkering van huisgenoten. Daarnaast wijs ik onder meer op de mogelijkheden om in schrijnende gevallen over een beperkte periode voorafgaande aan de aanvraag alsnog bijstand te verlenen en het ruimer toestaan van giften. Deze mogelijkheden worden momenteel uitgewerkt.

In het kader van het programma Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt (VIA) zijn aanpakken ontwikkeld voor het versterken van de bestaanszekerheid van mensen met een migratieachtergrond. In het bijzonder gaat het dan om specifieke vormen van intensieve begeleiding vanuit de bijstand en de WW. Daarnaast gaat het om leer-/werktrajecten voor statushouders, waarmee statushouders versneld aan de slag kunnen in kraptesectoren als de techniek en de zorg. Beide aanpakken zijn in pilots in het VIA programma effectief gebleken. Het kabinet zal mogelijkheden verkennen om deze aanpakken op te schalen en zal daarvoor in nader overleg treden met verschillende ketenpartners.

Bestaanszekerheid heeft een grote invloed op gezondheidsachterstanden. Met name de chronische stress door schulden en armoede hebben hun weerslag op de mentale – en fysieke gezondheid van kinderen en volwassenen. SZW en VWS hebben de SER om advies gevraagd over maatregelen binnen het stelsel van de arbeidsmarkt, de sociale zekerheid en het sociaal domein om gezondheidsachterstanden aan te pakken. De adviesaanvraag is onderdeel van de aanpak om gezondheidsachterstanden terug te dringen, die de staatssecretaris van VWS momenteel uitwerkt en na het zomerreces naar uw Kamer zal sturen.

Signalen over het mijden van de mondzorg door volwassenen om financiële redenen waren voor VWS, SZW, VNG, Zorgverzekeraars Nederland en de beroepsorganisaties in de mondzorg aanleiding om onderzoek te laten doen naar de omvang van het probleem. We werken samen aan maatregelen ter verbetering van de toegang tot mondzorg voor minima. Na het zomerreces ontvangt uw Kamer een brief van de minister van VWS met een nadere toelichting en een planning.

Daarnaast zijn er wijken in Nederland waar veel kinderen niet naar de tandarts of mondhygiënist gaan, ondanks dat de mondzorg voor hen is opgenomen in het basispakket. Het kabinet wil samen met maatschappelijke partners zoals de GGD-en, scholen, organisaties van mondzorgverleners en zorgverzekeraars het bezoek aan de mondzorgverlener vergroten. Daarbij wordt gekeken naar mogelijkheden

[25] Kamerstuk 35845, nr. 17
[26] Kamerstuk 34 352/34 394, nr. 230

als een mondzorgverlener die scholen bezoekt en kinderen die naar de mondzorgverlener worden geleid.

Met de huidige inflatie en bijbehorende stijgende voedselprijzen is het mogelijk dat mensen eerder aanspraak maken van de voedselbanken. Ten eerste wordt daarom op korte termijn onderzocht hoe de doelgroep die geraakt wordt door de stijgende voedselprijzen zo goed mogelijk ondersteund kan worden. Dit verkent het kabinet samen met Voedselbanken Nederland en andere partijen. Ten tweede zijn er in nauwe samenwerking met Voedselbanken Nederland en het ministerie van LNV twee doelstellingen geformuleerd.[27] Zo kan Voedselbanken Nederland, bij acute nood aan voedsel, met een incidentele subsidie van €4 miljoen, via Stichting Voedselvangnet, voedsel inkopen. Ook komt ESF+ subsidie beschikbaar voor het bieden van voedselhulp aan de doelgroep. Voor deze ESF+ subsidie wordt een 'open call' uitgezet waar organisaties, werkzaam op het terrein van voedselhulp, een projectplan kunnen indienen. Het kabinet zet zich in om de Voedselbanken Nederland te ondersteunen in haar streven om op lange termijn voedselzekerheid voor haar voedselbanken te garanderen. Ten derde, om gezonder voedsel betaalbaarder te maken, beziet dit kabinet hoe op termijn de BTW op groente en fruit naar 0% kan worden verlaagd.

Preventie van geldzorgen
Geldzorgen staan vaak aan het begin van een reeks problemen: financiële problemen, maar ook problemen op gebieden als opleiding en werk, fysieke en mentale gezondheid, opvoeding en wonen. Door geldzorgen aan te pakken, halen we dus de bron van tal van andere problemen weg. Daarom wil ik geldzorgen vóór zijn. Vroege signalering en ondersteuning betekenen dat met kleine interventies een groot verschil kan worden gemaakt. Dat is ook van belang met het oog op maatschappelijke kosten die ontstaan indien niet tijdig wordt ingegrepen.

Naast onvoldoende bestaanszekerheid vraagt preventie van geldzorgen vraagt oog voor de andere oorzaken: bijvoorbeeld het beschikken over onvoldoende financiële vaardigheden, laaggeletterd of anderstalig zijn of een licht verstandelijk beperking hebben. Er zijn in Nederland 2,5 miljoen laaggeletterden, dit zijn mensen met weinig basisvaardigheden. Zij hebben vaak moeite met het regelen van geldzaken, met het begrijpen van brieven van overheidsinstanties en het bijhouden van hun administratie.[28] Naar schatting heeft ongeveer de helft van de mensen met betalingsachterstanden moeite met lezen en schrijven. Door de toenemende digitalisering wordt het voor hen nog ingewikkelder om goed met geld om te gaan. Met het interdepartementale programma Tel mee met Taal wordt geïnvesteerd, ook met extra middelen, in het versterken van basisvaardigheden van jong en oud. Deze inzet draagt eraan bij dat de stap van werk(loosheid) naar werk kleiner wordt en dat mensen meer grip op hun geldzaken kunnen krijgen.

Ook cultuursensitiviteit is van belang bij de aanpak van geldzorgen. Om mensen effectief te kunnen ondersteunen is het nodig dat professionals en vrijwilligers zich bewust zijn van de effecten die de culturele en levensbeschouwelijke achtergrond hebben op het leven van mensen. Dat speelt onder meer bij het verhogen van financiële redzaamheid bijvoorbeeld bij vrouwen in afhankelijkheidsrelaties.

[27] Kamerstuk 35 420, nr. 259
[28] Laaggeletterdheid en schulden, verkenning van de invloed van laaggeletterdheid op schulden, Ecorys i.o.v. Stichting Lezen en Schrijven, 2018

Hiervoor start een pilot. Binnen dit programma verkent de minister van SZW de mogelijkheden voor het verder versterken van cultuursensitief werken van professionals in het sociaal domein. Het betreft hier een gezamenlijke pilot van SZW en OCW met als doel dat kwetsbare vrouwen met een migratieachtergrond uit gesloten gemeenschappen, financieel zelfredzaam worden en worden begeleid naar duurzame participatie.

In de aanpak preventie van geldzorgen van dit kabinet blijven we inzetten op het beperken van en beschermen tegen risico's. Daarom zet het kabinet in op het versterken van financiële educatie voor kinderen en jongeren, in het bijzonder in het mbo.[29] Verder blijft de minister van Financiën – waar mogelijk op Europees niveau bij (lopende) wetgevingstrajecten – inzetten op het beschermen van consumenten bij het aangaan van een lening en het beschermen tegen risicovolle financiële producten en diensten zoals achteraf betalen, maar ook tegen de risico's van het kopen van crypto's. Het kabinet verkent of aanvullende maatregelen in de vorm van gerichte voorlichting nodig zijn.

Ik ga aan de slag met preventieve inzet rond levensgebeurtenissen en geef daarmee ook invulling aan de motie Kat/Ceder[30] over het informeren van jongvolwassenen over de financiële verantwoordelijkheden die horen bij volwassenheid. Grote veranderingen zoals 18 jaar worden, zelfstandig gaan wonen, ziekte, het krijgen van een kind (met een beperking), echtscheiding, het bereiken van de AOW-leeftijd, het overlijden van een partner of het vinden of verliezen van werk is van invloed op iemands financiële situatie. Zo'n levensgebeurtenis vereist vaak een verandering in financieel gedrag. Dat is niet altijd eenvoudig. Mensen die te maken krijgen met grote veranderingen in hun leven hebben dan ook vaker te maken met financiële problemen en betalingsachterstanden. Ik laat maatregelen ontwikkelen - in de vorm van voorlichting, deskundige hulp en tools - voor het voorkomen van geldproblemen bij levensgebeurtenissen.[31]

Signalering van dreigende of beginnende geldzorgen, het gesprek hierover aangaan en ondersteuning bieden of doorverwijzen naar de juiste hulp moet dicht om mensen heen gebeuren. Het taboe hierop moet worden doorbroken. Dat lukt vooral daar waar vertrouwensrelaties liggen en op plekken waar mensen toch al komen: onder meer werkgevers[32], scholen, sportverenigingen, huisartsen, bibliotheken, vrouwenopvang, buurthuizen, gebedshuizen, geboortezorg en wijkteams. Ook wijkagenten, ervaringswerkers, vrijwilligers en andere sleutelfiguren spelen hierin een onmisbare rol. De Aanpak geldzorgen, armoede en schulden sluit aan bij interdepartementale programma's binnen het sociaal domein die zich richten op professionals en vrijwilligersnetwerken die direct om inwoners heen staan: bij de lokale coalities Kansrijke Start rondom geboorte, bij 'de Gelijke Kansen Alliantie en de inzet rond de Rijke Schooldag, maar bijvoorbeeld ook bij het programma Tel Mee Met Taal. De bestaande aanpakken worden versterkt door in te zetten op het vergroten van het vakmanschap van professionals en vrijwilligers en op het bouwen en versterken van de lokale ketens. Hiermee wordt

[29] Nibud (2022). Geldstress bij jongeren
[30] Kamerstuk 24 515, nr. 629
[31] O.a. via Wijzer in Geldzaken en programma Mens Centraal
[32] Zoals het project Financieel fitte werknemers van Wijzer in Geldzaken en verzocht door de Kamer met de motie Wörsdörfer over met werkgever die werknemers met schulden ondersteunen (Kamerstuk 24 515 596)

ook de motie Wörsdörfer[33] uitgevoerd over het ontwikkelen van kansrijke beleidsinterventies ter preventie van schulden.

Maatschappelijke baten preventie
Preventie van geldzorgen kan veel maatschappelijk en financieel leed voorkomen. In 2022 is op verzoek van NVVK (vereniging financiële hulpverleners) door adviesbureau Purpose berekend dat elke euro voor financiële hulpverlening de maatschappij €1,40 - €2,00 oplevert. Het betreft hier alleen de meetbare impact: veel effecten op het welzijn en welbevinden van hulpvrager zijn niet in geld uit te drukken. De grootste baten zitten in de toeleiding naar werk, waardoor mensen uitstromen uit de bijstand en WW. Daarna is de grootste besparing het voorkomen van dakloosheid. De grootste besparingen komen ten goede aan de lokale overheden. Werkgevers besparen vooral op het voorkomen van ziekte en productiviteitverlies. Zorgverzekeraars besparen vooral op de zorgkosten. (Meetbare en merkbare waarde van financiële hulpverlening: een nieuw perspectief, NVVK, april 2022).

Ook wanneer geldzorgen over zijn gegaan in schulden wil ik er eerder bij zijn om te voorkomen dat problemen en kosten in het sociaal en medische domein nog groter worden, bijvoorbeeld wanneer schulden leiden tot een huisuitzetting en dakloosheid. Vroegsignalering van schulden kan intensiever door meer signalen over betalingsachterstanden uit te wisselen en door vaker met huisbezoeken en telefoneren contact met inwoners te zoeken. De monitoringcijfers over 2021 laten zien dat honderdduizenden huishoudens hulp aangeboden krijgen. Huisbezoeken en bellen leiden het vaakst tot contact. Deze werkwijzen worden nu bij meer dan 60% van de contactpogingen ingezet.[34] Dat kan meer. Daar wil het kabinet in overleg met gemeenten structurele financiering voor beschikbaar maken. We experimenteren ook met nieuwe signalen over betalingsachterstanden van bijvoorbeeld de Belastingdienst, Toeslagen en DUO. Met het intensiveren van vroegsignalering van schulden vul ik de inzet van het coalitieakkoord in om signalen van betalingsachterstanden binnen juridisch verankerde waarborgen te delen, zodat mensen niet vastlopen.

Op 1 januari 2023 treedt de Wet kwaliteit incassodienstverlening in werking. De wet verplicht iedere incassodienstverlener die in Nederland actief is zich te registreren en aan kwaliteitseisen te voldoen. Incassokosten zijn aan maxima gebonden. De uitdaging verschuift nu naar goede uitvoering en goed toezicht om een stapeling van schulden tegen te gaan. Het kabinet volgt de implementatie van de wet nauwgezet om te bezien hoe de incassodienstverleningsmarkt zich verder ontwikkelt. De Inspectie Justitie en Veiligheid zal vanaf volgend jaar toezicht houden op de incassodienstverleners. De doorverkoop van schulden als verdienmodel wordt tegengegaan en we bekijken wat daar nog verder voor nodig is. Dit draagt ook bij aan de uitvoering van de motie Gijs van Dijk/Jasper van Dijk[35] om te tot komen tot een socialere incasso. Tevens komt er een apart

[33] Kamerstuk 24 515, nr. 534
[34] Divosa (2022). Monitor vroegsignalering schulden, Jaarrapportage 2021
[35]Kamerstuk 24 515 nr. 393

wetsvoorstel voor bestuurlijk toezicht op malafide schuldbemiddelaars. Die regelgeving gaat binnen afzienbare tijd in consultatie.[36]

Een overheid die werkt voor mensen

De overheid heeft veel loketten, instanties, toeslagen en regelingen, toch (of juist daardoor) weten mensen met geldzorgen vaak niet of en waar ze terecht kunnen.[37] Met name werkende mensen met een laag inkomen maken nog te weinig gebruik van beschikbare hulp en voorzieningen, door bijvoorbeeld wantrouwen, schaamte, complexiteit of onwetendheid. De SER heeft daarom aanbevolen om de financiële[38] dienstverlening aan werkenden met een laag inkomen te verbeteren. Het kabinet wil erin voorzien dat laagdrempelige financiële hulp voor iedereen beschikbaar is. Daarbij hoort dat het taboe om over geldzorgen te spreken, doorbroken moet worden. Geldzorgen, armoede en schulden kan iedereen treffen. We willen dat mensen en kinderen die leven in armoede erbij horen, dat zij het gevoel hebben ertoe te doen, óók wanneer zij geldzorgen hebben. Het taboe op geldzorgen of schulden heeft een negatieve invloed op hoe mensen zich voelen en gedragen. Met de schuldencampagnes 'Kom jij eruit?' en 'De eerste stap helpt je verder', en de campagne van SAM& voor alle kinderen is bijgedragen aan het doorbreken van het taboe op geldzorgen en schulden. Ik zet mij binnen deze aanpak verder in om het heersende taboe op geldproblemen en schulden te doorbreken.

De Nationale Ombudsman concludeert dat een deel van de gemeenten nog lang niet voldoet aan de minimale eisen om een brede toegang tot schuldhulpverlening aan zelfstandigen te bieden.[39] Hij adviseert onder meer dat gemeenten verschillen verkleinen, zorgen voor één goed vindbaar loket en investeren in eigen kennis en expertise. In overleg met gemeenten zal ik extra middelen beschikbaar maken om schuldhulpverlening aan zelfstandigen te verbeteren en wil ik de toegang van zelfstandigen tot saneringskredieten vereenvoudigen.[40] Bovendien start deze zomer een aanjager problematische schuldenaanpak, ter versterking van de regie over de omgang met de schuldenproblematiek.[41] De Kamer van Koophandel adviseert ondernemers bij het vroegtijdig vinden van hulp. Recent is het eerder aangekondigde stappenplan gelanceerd dat ondernemers helpt inzicht te krijgen in hun situatie, welke oplossingen er voor hun schulden zijn en wie daarbij kan helpen.[42]

De overheid zal terugvorderingen en betalingsachterstanden incasseren met oog voor de menselijke maat. Dat is een belangrijke les uit het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Gemeenten, gerechtsdeurwaarders en uitvoeringsorganisaties (Belastingdienst, Belastingdienst/Toeslagen, UWV, SVB, CJIB) werken samen bij de borging van het bestaansminimum via de beslagvrije voet. Een belangrijke maatregel is het doorontwikkelen van de Clustering Rijksincasso. In het commissiedebat armoede-

[36] Kamerstuk 24 515, nr. 615
[37] SER (2021) Werken zonder Armoede
[38] SER (2021), Werken zonder Armoede
[39] Zelfstandigen over de drempel; Onderzoek naar de toegang tot gemeentelijke schuldhulpverlening, Nationale Ombudsman, 14 april 2022
[40] Zie ook toelichting onder 'Sneller perspectief op een zorgeloze toekomst'
[41] Kamerstuk 35 420, nr. 485
[42] Kamerstuk 35 420, nr. 450. In het kader van het Programma Zwaar biedt de KVK aan ondernemers informatie, doorverwijzing en advies aan ondernemers in zwaar weer. Ook wordt ondernemers via routewijzers en stappenplanen inzicht op maat geboden hoe hun bedrijf ervoor staat en welke hulp en oplossingsrichtingen beschikbaar zijn bij financiële problematiek en schulden.

en schuldenbeleid van 17 maart 2022 heb ik toegezegd de Kamer voor de zomer hierover te informeren.[43] Het CJIB voert namens de hierbij aangesloten organisaties gebundelde dwangincassomaatregelen uit, zodat mensen die meerdere schulden hebben bij deze organisaties met één gerechtsdeurwaarder te maken hebben. De aangesloten organisaties zijn CJIB, CAK, UWV, DUO en RVO. SVB en Belastingdienst zijn met het CJIB in gesprek over de mogelijkheden tot samenwerking. De doorontwikkeling van de Clustering Rijksincasso beoogt al in de inningfase (vóór dwangincasso) de werkwijzen en dienstverlening van de deelnemende organisaties op elkaar af te stemmen. Dat kan bijvoorbeeld door mensen die meerdere schulden hebben een gezamenlijke betalingsregeling en één vorderingenoverzicht aan te bieden. En door de aflossing van betalingsachterstanden tijdelijk te pauzeren. Op die manier hebben mensen zoveel mogelijk één loket om aan te kloppen voor inning en incasso. Ter uitvoering van de motie van de leden Ceder en Kat[44] wordt onderzocht welke (financiële) effecten het afschaffen van de opslag uit de Regeling wanbetalers heeft en welke aanvullende maatregelen genomen kunnen worden om de geconstateerde negatieve effecten weg te nemen. De minister van VWS zal de Kamer over de uitkomsten informeren.

Soms zijn er belemmeringen om hulp te bieden vanwege privacybescherming. Privacybescherming en het tijdig bieden van adequate hulp zijn evenwel allebei belangrijke pijlers van het kabinetsbeleid. Het kabinet bereidt daarom verschillende (wets-)voorstellen voor om gegevensdeling tussen burgers, professionals en schuldeisers mogelijk te maken of te vergemakkelijken zodat burgers sneller en betere dienstverlening ontvangen.

Zo is het Wetsvoorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) in voorbereiding. Het voorziet in een wettelijk kader met daarin expliciete grondslagen en waarborgen voor de gegevensverwerking die nodig is om tot een gecoördineerde aanpak en samenwerking te komen in gevallen van meervoudige problematiek. Daarmee wordt beoogd gemeenten beter in staat te stellen maatwerk te bieden bij hulpverlening conform het uitgangspunt "één gezin, één plan, één regisseur", hiervoor zijn structurele middelen voor gemeenten beschikbaar.

Samen met gemeenten, UWV en SVB bevorder ik dat mensen de (inkomens) ondersteuning die voor hen beschikbaar is ook gebruiken. Bij Toeslagen wordt in het kader van de evaluatie van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) gekeken naar niet-gebruik van toeslagen. De overheid wil mensen zelf eerder een helpende hand toesteken. Die ambitie is ook onderdeel van het programma Werk aan Uitvoering.[45] De (digitale) informatievoorziening over de (lokale) inkomensvoorzieningen waar mensen mogelijk recht op hebben gaat verbeteren via bijvoorbeeld het virtueel inkomensloket, huishoudboekje, voorzieningenwijzer, enz. Onderdeel van deze betere dienstverlening is ook het benutten van de plekken waar mensen komen of het inschakelen van degenen met wie ze al in contact staan, voor het tijdig door kunnen verwijzen en begeleiden naar hulp. Voorbeelden hiervan zijn wijkteams, huisartsen, maatschappelijk werkers, vrouwenopvang, bibliotheken en het onderwijs. Gemeenten werken steeds meer op die wijze. Met structureel extra middelen wil ik

[43] Kamerstuk 24 515, nr. 620
[44] Kamerstuk 24 5145, nr. 635
[45] Kamerstuk 29 362, nr. 295

gemeenten beter faciliteren en bevorderen dat zij goede hulp in de wijken kunnen aanbieden.

De proactieve overheid is nog onvoldoende verankerd in de wetgeving op het terrein van de sociale zekerheid. Het wettelijke startpunt voor dienstverlening is over het algemeen een aanvraag van mensen zelf. Juist het doen van die aanvraag kan een grote drempel zijn. Het zou mogelijk moeten zijn mensen erop te wijzen dat ze recht hebben op een regeling en hoe ze die aan kunnen vragen. Ik bereid een juridische grondslag voor die daarbij kan helpen met waarborgen voor de bescherming van de privacy. Als mensen weten waar ze mogelijk recht op hebben, zullen ze die regelingen hopelijk ook beter benutten en daarmee kunnen we bijdragen aan meer bestaanszekerheid. Met de verschillende genoemde maatregelen geef ik invulling aan de motie van het lid Kuzu c.s, de motie Inge van dijk/Grinwis en de motie Den Haag c.s. om een actieve rol te nemen in het informeren van mensen over inkomensondersteunende regelingen.[46] Ook wordt samen gewerkt aan een voorziening voor het optimaliseren van gegevensuitwisseling tussen beslagleggers om onnodig beslag en behorende kosten voor de burger en schuldeiser te voorkomen.

Het kabinet werkt de komende jaren aan een eenvoudiger en moderner belastingstelsel[47] en de vereenvoudiging van het toeslagenstelsel. In de huurtoeslag wordt bijvoorbeeld de leeftijdgrens verlaagd. De kinderopvangtoeslag wordt bijvoorbeeld vereenvoudigd met de rechtstreekse financiering van kinderopvangorganisaties en het loslaten van de koppeling met gewerkte uren. Dit geeft meer zekerheid over toekenningen. Tegelijkertijd wordt het aantrekkelijker voor ouders om werk en zorg te combineren. Een goede start op de kinderopvang kan tevens bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. Het verbeteren van de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van het stelsel van de kinderopvangtoeslag is onderdeel van het Verbetertraject kinderopvangtoeslag. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaat in aanvulling hierop de mogelijkheden onderzoeken voor het bevorderen van het gebruik van kinderopvang onder ouders met een lage sociaaleconomische status.[48] Dit wordt ook bij de verbetertrajecten van de huurtoeslag en zorgtoeslag meegenomen.

Toeslagen wil de financiële voorspelbaarheid voor mensen vergroten door het verschil tussen de voorlopige toeslag en de definitieve toeslag zo klein mogelijk te houden. Op de korte termijn gaat het bijvoorbeeld om het actief wijzen op inkomensaanpassingen en het gebruik van betere communicatiemiddelen, zoals apps, om mensen te activeren. Verder wil Toeslagen het doorgeven van wijzigingen bij levensgebeurtenissen zo veel mogelijk stimuleren. Voor de lange termijn wordt gewerkt aan een stelselwijziging met grondslagen voor toeslagen die minder complex zijn. Daarmee gaan de processen beter aansluiten bij de behoefte van burgers. Ook werkt Toeslagen aan een nieuwe meer persoonsgerichte strategie voor de invordering, waarbij meer oog is voor wat werkt voor burgers. Toeslagen richt zich zo veel mogelijk op het voorkomen dat burgers (verder) in de betalingsproblemen komen, door het proces zodanig te verbeteren dat mensen het in één keer goed doen.

[46] Kamerstuk 35 570-XV, nr. 70, Kamerstuk 35 925-XV nr. 131 en Kamerstuk 35 925 nr. 137
[47] Kamerstuk 32 140, nr. 119
[48] Onderzoeken 'Bevorderen kinderopvang onder ouders met lage SES' (Kamerstukken II, 2019/2020, 31 322, nr. 414) en 'De eerste stap naar de kinderopvang: Experimenteel onderzoek naar interventies om de kinderopvang te stimuleren onder ouders met lage sociaaleconomische status' (2021D14559).

Iedereen doet mee en komt vooruit

Ik wil dat iedereen in Nederland kan meedoen in de maatschappij en zich ook gezien en erkend voelt. Meedoen in de samenleving betekent het participeren in een opleiding, het hebben van een thuis, (vrijwillig) werk of dagbesteding, maar het betekent ook deelname aan sport en spel, cultuur en het onderdeel zijn van sociale verbanden en netwerken. In het bijzonder, alle kinderen en jongeren in Nederland moeten de kans krijgen op zinvolle participatie nu en in de toekomst.

Mensen die leven in armoede ervaren op diverse vlakken een sociale achterstand. Dit brengt een breder risico op sociaal isolement, vervreemding van de samenleving en een beperkt sociaal kapitaal met zich mee. Het versterken van sociaal kapitaal heeft positieve effecten ten aanzien van sociale en emotionele maar ook praktische steun, zelfvertrouwen en het gevoel van zelfregie. Het kabinet gaat aan de slag met het tegengaan van eenzaamheid en het bevorderen van bewegen en mentale fitheid.

Ik wil niet alleen dat volwassenen en kinderen die leven in armoede erbij horen en meedoen, maar hen ook helpen vooruit te komen in het leven. Het versterken van cultureel kapitaal draait om het ontwikkelen van vaardigheden, weerbaarheid en veerkracht. Het draagt ook bij aan het geven van ruimte en handvaten om hun talenten en competenties te ontwikkelen. Sommige mensen die langdurig moeten rondkomen van een laag inkomen tonen zich veerkrachtig en creatief en weten het beste te maken van minimale middelen. Maar dit gaat niet op voor iedereen. We onderzoeken het belang van investeren in veerkracht en in factoren die veerkracht ondersteunen met als inzet om professionals in sociaal domein handelingsperspectief te bieden. Om professionals te ondersteunen bij het signaleren en omgaan met kinderarmoede zetten we tevens in op verdere implementatie van de handreiking omgaan met armoede op scholen en andere domeinen rond het kind[49].

Een van de maatregelen die ik aanvullend inzet ter versterking van kinderen in armoede is de ondersteuning van de Alliantie Kinderarmoede. Meer dan 275 publieke en private partijen hebben zich in de Alliantie Kinderarmoede verenigd om een bijdrage te leveren aan het bestrijden van de gevolgen van armoede onder kinderen en te voorkomen dat er nieuwe gezinnen in armoede bijkomen. Bij aansluiting kan elke partner individueel bepalen wat hun inzet is in het tegengaan van kinderarmoede. De Alliantie Kinderarmoede ondersteunt partijen hierbij en brengt ze samen. Samen met de Gelijke Kansen Alliantie van het Ministerie van OCW en het Ministerie van VWS subsidieer en ondersteun ik de Alliantie om de samenwerking rond het tegengaan van armoede onder kinderen verder te versterken. Daarbij hoort ook het opzetten/door ontwikkelen van minimaal 15 lokale actiegerichte coalities, gericht op het verbeteren van de maatschappelijke positie van kinderen en gezinnen.

Goede kinderopvang en goed onderwijs zijn cruciaal voor de ontwikkeling en het versterken van kansen van kinderen. Het kabinet heeft de ambitie om leerachterstanden bij de start te voorkomen, door het stimuleren van deelname

[49] Zie Kamerstuk 24515 nr. 616. Hiermee is tevens invulling gegeven aan de motie Van Beukering - Huijbregts c.s. (Kamerstuk 35 570-XV, nr. 59)

aan voor- en vroegschoolse educatie, het versterken van de kwaliteit en het versterken van de relatie tussen opvang en onderwijs.
Met de Gelijke Kansen Alliantie werkt het kabinet samen met scholen, gemeenten en maatschappelijke partners, zoals de kinderopvang, aan het verbeteren van kansengelijkheid in het onderwijs met aandacht voor thuis, school en de leefomgeving. Het kabinet wil daarbij meer inzetten op en rondom de school als vindplaats van armoede. Daarvoor is het belangrijk dat er een goede onderlinge verbinding is tussen school, ouders/verzorgers, gemeente en wijk en zorg, waarbij samengewerkt wordt vanuit het belang van het kind. Het kabinet wil het leggen en versterken van deze verbindingen verder aansporen. Op verschillende plekken zijn goede ervaringen opgedaan met de rol van een brugfunctionaris op scholen. De brugfunctionaris vangt signalen op, biedt een luisterend oor en ondersteuning en verbindt waar nodig. Het kabinet vindt het breder inzetten van de brugfunctionaris wenselijk, en werkt de mogelijkheden hiervoor de komende tijd uit.

Om kansengelijkheid verder te bevorderen trekken we ook gezamenlijk op rond de Rijke Schooldag.[50] Juist voor kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen is het van belang dat zij via een verrijking van school en omgeving hun talenten kunnen ontwikkelen. Met lokale coalities (scholen, gemeente, en maatschappelijke organisaties zoals de kinderopvang of sportorganisaties) wordt een breed aanbod aan activiteiten en ondersteuning vormgegeven dat aansluit bij de behoeften van kinderen zoals sport en beweging, cultuur en huiswerkbegeleiding.

De komende jaren ondersteunt het kabinet de partners van SAM& (samenwerkingsverband van Leergeld Nederland, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Nationaal Fonds Kinderhulp en Stichting Jarige Job) bij het vergroten en bestendigen van hun bereik van kinderen met kindvoorzieningen, zoals sport- of muziekles of een verjaardagspakket. Met deze en aanvullende partners wil ik tevens een uitbreiding van de huidige gemeentelijke kindpakketten, al dan niet voor specifieke doelgroepen, zoals kinderen met een beperking of kinderen van ouders met een migratieachtergrond verkennen. Hierbij kan gedacht worden aan activiteiten die zelfvertrouwen, basisvaardigheden en veerkracht vergroten of stage of trainee plekken.

In een aantal gebieden in steden stapelen problemen zoals armoede, onderwijsachterstanden en slechte gezondheid zich meer dan gemiddeld op. Met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid verbetert het kabinet samen met de gemeenten de fysieke leefomgeving via een samenhangende gebiedsgerichte aanpak. Het programma wil mensen toekomstperspectief bieden en de veiligheid vergroten. De acties uit de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden dragen daaraan bij en krijgen een gebiedsgerichte invulling in de partnerschappen met de gemeenten met deze stedelijke focusgebieden. Samen met gemeenten, maatschappelijke organisaties, buurtorganisaties, vrijwilligers en werkgevers sluiten we social impact bonds en gaan we na wat nodig is om de stapeling van problematiek in de stedelijke focusgebieden te doorbreken of te voorkomen. De Hackathon Gebiedsgerichte aanpak geldzorgen, armoede en schulden bracht de betrokkenen bij elkaar om armoede en schulden in de stedelijke focusgebieden een impuls te geven.

[50] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/07/programma-school-en-omgeving-in-het-funderend-onderwijs

Hackathon *Gebiedsgerichte aanpak geldzorgen, armoede en schulden*
Juist in de focusgebieden is de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden nodig. De uitdaging is lokale en landelijke acties elkaar te laten versterken. Via de werkvorm 'hackathon' hebben rijksoverheid, gemeenten, maatschappelijke partijen, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen zich hierover 8 juni 2022 gebogen. Meest in het oog springende resultaten:

- **Financiële wasstraat**. Life events zijn ideale momenten om bij aan te sluiten. Waar heb je recht op, wat geef je uit? Eén betaaldag voor alles en één dag voor alle vaste afschrijvingen. Geef bij toeslagen de keuze of het geld rechtstreeks naar de woningcorporaties gaat, rechtstreeks naar de zorgverzekeringen of dat je het zelf wilt beheren.
- **Het nationaal perspectieffonds: Wat heb jij nodig?** Saneringskrediet, buffer en budgetcoach: garandeer het inkomen voor de doelgroep. Dat geeft rust en veiligheid. Ontzorg mensen, zodat zij weer aan hun perspectief kunnen werken.
- **Straatberaad:** Maak een kleinschalig ecosysteem in de straat voor en door inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, scholen etc. met budget en beslissingsbevoegdheid. Zo kloof tussen overheid en inwoners verminderen.
- **Hallo Buren!** We maken van armoede een collectief probleem, door een buurtgerichte aanpak. Buurtgenoten worden uitgenodigd om gezamenlijk een plan te maken om de buurt schulden- en armoedevrij te krijgen.

Deze en andere resultaten zullen in samenwerking met de focusgebieden worden uitgewerkt, beproefd en toegepast.

Met snelle financiële ondersteuning kunnen soms veel grotere problemen worden voorkomen. De doorbraakmethode laat zien dat een investering ergens anders kostenbesparing kan opleveren, bij een ander onderdeel van de overheid of bij bedrijven. Binnen de hervormingsagenda Jeugd is dan ook het streven om het beroep op jeugdzorg terug de dringen door meer gezinsgerichte inzet, waarbij ook ruimte wordt gemaakt voor de (integrale) aanpak van schulden van ouders. Ik wil in samenwerking met het ministerie van VWS en VNG ook binnen de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden ruimte geven voor het opschalen van succesvolle financieringsvormen en het experimenteren met nieuwe financieringsvormen, waarbij verschillende geldstromen gecombineerd worden.

We gaan na hoe we een overbruggingsprocedure – nu beschikbaar voor het zorgdomein - voor het hele sociaal domein kunnen vormgeven. Onderdeel daarvan is de vraag of en hoe een garantstelling, dan wel het verlenen van een voorschot (met middelen vanuit het Rijk), kan helpen als onduidelijk is welke partij hulp of een voorziening moet financieren. De overbruggingsprocedure voorkomt verdere escalatie van problemen van inwoners. Eind 2022 is duidelijk of de Overbruggingsprocedure voor het hele sociaal domein zinvol is en hoe deze er eventueel uit kan zien.[51]

[51] De overbruggingsprocedure is onderdeel van het Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens. Hiermee ondersteunen de ministeries SZW, J&V, FIN, BZK, OCW en VWS de professionals in het sociaal domein, die inwoners met complexe gestapelde problemen helpen, maar zelf ook vastlopen. Zie voor meer informatie: Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens.

Sneller perspectief op een financieel zorgeloze toekomst

Het kabinet wil meer mensen schuldhulp bieden en problematische schulden sneller oplossen. Het recente advies 'Van schuld naar schone lei' van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) bevestigt dat schulden ook een volksgezondheidsprobleem zijn. De RVS adviseert voor de lange termijn aan de onderliggende oorzaken van schulden te werken, zoals aan bestaanszekerheid en een betrouwbare en voorspelbare overheid. Voor de korte termijn adviseert de RVS een nationale saneringsopgave, waarbij de overheid mensen met schulden een menswaardig bestaan garandeert.[52] De RVS stelt voor een 'nationaal' perspectieffonds te creëren voor mensen bij wie het oplossen van schulden niet of moeilijk lukt.

Het kabinet voert deze aanbeveling uit door de inzet van saneringskredieten te bevorderen. Bewezen effectieve aanpak is dat schuldhulpverleners schulden afkopen door een collectieve schuldregeling met schuldeisers die een groot deel van de schuld kwijtschelden. De persoon met schulden heeft dan alleen nog een schuld bij de gemeente. De schuld wordt in maximaal drie jaar afbetaald. Dat geeft rust om te werken aan financiële redzaamheid, bijvoorbeeld een (betere) baan. Uit onderzoek[53] blijkt dat gemeenten huiverig zijn voor het financiële risico dat een saneringskrediet met zich meebrengt als het saneringskrediet onverhoopt niet (geheel) kan worden afgelost. Het door mij gesubsidieerde nationale Waarborgfonds saneringskredieten dekt het financiële risico van gemeenten. Dit moet ertoe leiden dat alle gemeenten saneringskredieten aanbieden, hetgeen ook de Kamer heeft verzocht met de motie Ceder/Kat (Kamerstuk 25 515 nr. 628). Het nationale Waarborgfonds Saneringskredieten moet breder toegankelijk worden. Ik subsidieer daarom pilots voor jongeren en ondernemers met schulden.[54]

De totale doorlooptijd van schuldhulptrajecten moet korter. Daartoe maak ik in samenwerking SchuldenlabNL en met gemeenten een aantal effectieve aanpakken in heel Nederland beschikbaar: begeleiding naar en tijdens schuldsanering gericht op nazorg en vergroten van de redzaamheid, collectief schuldregelen om schulden snel op te lossen, het schuldenknooppunt voor veilige en digitale communicatie en het Jongeren Perspectief Fonds om jongeren, die meestal geen afloscapaciteit hebben, perspectief te geven. Door middel van het Pact Schuldzorgenvrij Nederland, werkt SchuldenlabNL met publieke en private partners aan het opschalen van lokaal bewezen effectieve aanpakken. De impactmetingen van de eerste vijf aanpakken[55] laten zien dat de aanpakken effectief zijn.[56] Ook bezie ik of belemmeringen in wet- en regelgeving weggenomen moeten worden om de doorlooptijd te verkorten.[57] Met NVVK, CJIB en gemeenten werk ik aan het

[52] Van schuld naar schone lei, Raad Volksgezondheid & Samenleving, 22 april 2022
[53] Saneren versus bemiddelen, onderzoek naar de meerwaarde van schuldsaneren en een Borgfonds, Joke de Kock, Martijn Schut, juni 2018
[54] Hiermee wordt ook de motie Ceder/Kat uitgevoerd die vraagt gemeenten bewust te maken van de relatie tussen armoede en gezondheidsachterstanden. Het Loket Gezond Leven van het RIVM geeft daar instrumenten, erkende aanpakken en voorbeelden (www.loketgezondleven.nl).
[55] Collectief schuldregelen, Jongeren Perspectief Fonds, Voorzieningenwijzer, Nederlandse Schuldhulproute en de Doorbraakmethode.
[56] Impactmeting Nederlandse Schuldhulproute | Schuldenlab
[57] Als onderdeel van en in vervolg op de wijziging van de Faillissementswet ter verbetering van de doorstroom van de gemeentelijke schuldhulpverlening naar de wettelijke schuldsaneringsregeling natuurlijke personen en de amendementen, die bij de Kamerbehandeling zijn ingediend en waarvan de effecten worden onderzocht, Kamerstuk 35915

vereenvoudigen en vaker gebruiken van de schuldpauzeknop, zodat mensen die dat nodig hebben uitstel van betaling krijgen.[58] [59]

Het adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind draagt eraan bij dat de meest passende vorm van ondersteuning voor mensen met problematische schulden wordt gevonden.[60] De inzet is de financiën op orde te brengen door de bewindvoerder en de schulden op te lossen door de schuldhulpverlening. Het schuldenbewind is gericht op het stabiliseren van de situatie en het zorgen voor de basisvoorzieningen. Om schuldenbewind niet onnodig lang te laten duren, is sinds de wetswijziging adviesrecht per 1 januari 2021 geregeld dat schuldenbewind steeds voor bepaalde tijd is, bijvoorbeeld drie jaar. Door middel van schuldhulpverlening of schuldsanering kunnen de schulden vervolgens verder worden opgelost. Om de uitvoering te faciliteren is het Landelijk Platform Schuldenbewind opgericht.[61] Hierin bespreken gemeenten, rechtbanken en de beschermingsbewindvoerders hoe dit in de praktijk werkt met als doel de kwaliteit van zowel bewindvoerders als schuldhulpverlening te verbeteren.[62] Als iemand overigens ontevreden is over het functioneren van diens bewindvoerder, kan hiervan melding worden gemaakt via de klachtenprocedure van de bewindvoerdersorganisatie of bij de kantonrechter. Ik zal samen met gemeenten en de branche de kwaliteit van beschermingsbewindvoerders en schuldhulpverlening versterken. Hierbij betrekken we signalen van degenen die onder bewind staan en de signalen die ik zelf ontvang over beschermingsbewind. We gaan ook aan de slag met de resultaten van lopend onderzoek naar financieringsstructuren voor de bekostiging van bewind.

Met de minister van Financiën, de minister voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst bezie ik de positie van publieke schuldeisers bij schuldhulpverlening en schuldsanering zodat sneller tot een akkoord kan worden gekomen. Daarbij betrek ik de financiële en maatschappelijke effecten van de positie van publieke schuldeisers bij zowel het gemeentelijke schuldhulptraject als de wettelijke schuldsanering. Dat doe ik mede in het licht van de wens van de Kamer om te komen tot inkorting van de duur van de wettelijke schuldsanering.[63]

[58] Kamerstuk 24 515, nr. 421
[59] Tevens uitvoering van de motie Gijs van Dijk/Bruins over uitbreiding van de noodstopprocedure voor boetes (Kamerstuk 35 570-XV, nr. 63) en de motie Palland c.s. over onderzoek naar de landelijke invoering van de pauzeknop (Kamerstuk 24 515, nr. 631)
[60] Via de wijziging van het Burgerlijk Wetboek om te voorzien in een adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind, Staatsblad 2020, nr. 389.
[61] Dit geeft ook invulling aan de motie Kat c.s. om de inzet van het adviesrecht door gemeente te bevorderen (Kamerstuk 35 925-XV, nr 51)
[62] Hiermee wordt ook de motie Kat c.s. uitgevoerd over in het Landelijk Platform Schuldenbewind bezien of de gestelde eisen aan bewindvoerders voldoende zijn (Kamerstuk 35 925-XV, nr. 50) en de motie Kathmann die gemeenten oproept het kwaliteitskader schuldhulpverlening voortvarend en breed toe te passen (Kamerstuk 24 515, nr. 625)
[63] Kamerbehandeling van de wijziging van de Faillissementswet ter verbetering van de doorstroom van de gemeentelijke schuldhulpverlening naar de wettelijke schuldsaneringsregeling natuurlijke personen en de amendementen, die bij de Kamerbehandeling zijn ingediend en waarvan de effecten worden onderzocht, Kamerstukken 35915

Caribisch Nederland

Ook voor inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba wil ik, net als voor inwoners van Europees Nederland, de bestaanszekerheid versterken. Het belangrijkste doel van het kabinet voor Caribisch Nederland is het verbeteren van de levensstandaard en het bestrijden van de armoede. Tijdens mijn werkbezoek dat ik onlangs aan Saba, Sint Eustatius en Bonaire heb gebracht, heb ik zelf ervaren dat de armoedeproblematiek in Caribisch Nederland schrikbarend groot is. Dat moet veranderen. Het kabinet werkt deze periode toe naar het ijkpunt voor het sociaal minimum. Dit doen we samen met de openbare lichamen en sociale partners. Ik wil de nodige stappen aan de inkomenskant zetten om ervoor te zorgen dat het ijkpunt sociaal minimum in 2025 gerealiseerd kan zijn. Dit is een brede opgave, te meer daar de inwoners van Caribisch Nederland een te groot deel van hun inkomen kwijt zijn aan de kosten van levensonderhoud. Er ligt een opgave voor alle betrokken bewindspersonen om die hoge kosten aan te pakken.

Ik maak me zorgen over de gestegen kosten van levensonderhoud die zich ook in Caribisch Nederland voordoen, met name die van de energie- en voedselprijzen. Bij deze problematiek van oplopende prijzen speelt voor Caribisch Nederland bovendien dat er sprake is van een relatief groot aandeel huishoudens met lage inkomens. Om ervoor te zorgen dat het ijkpunt sociaal minimum niet uit de pas loopt met de kosten van levensonderhoud, groeit het ijkpunt mee met de prijsontwikkelingen door deze jaarlijks te indexeren aan de hand van de consumentenprijsindexcijfers van het CBS. Na het zomerreces ontvangt u de volgende voortgangsrapportage ijkpunt sociaal minimum met daarin de indexering van het ijkpunt. In 2025 zal er bovendien een nieuw onderzoek worden gedaan naar het ijkpunt sociaal minimum, om te bezien of de inkomens en de kosten van levensonderhoud (meer) met elkaar in balans zijn gebracht en wordt de inzet van de beoogde maatregelen van het kabinet om bestaanszekerheid in Caribisch Nederland te verbeteren, geëvalueerd.

De urgentie van de problematiek in Caribisch Nederland noopt tot extra maatregelen in 2022. Per 1 juli 2022 is de onderstand voor zelfstandig wonenden en die met een gezamenlijke huishouding al verhoogd. Ook is de kinderbijslag verhoogd. Net als in Europees Nederland, komt er bovendien voor Caribisch Nederland dit jaar nog een tegemoetkoming om de energielasten voor huishoudens met een laag inkomen beheersbaar te houden. Met het programma BES(t) 4 Kids zijn daarnaast al belangrijke stappen gezet om de kwaliteit en de (financiële) toegankelijkheid van de kinderopvang te verbeteren. Het verlagen van de ouderbijdrage heeft ertoe geleid dat de kinderopvang betaalbaarder is geworden. Tot slot gaan we ook in Caribisch Nederland aan de slag met het verrijken van school en omgeving middels de rijke schooldag.

Blik vooruit

De komende periode ga ik met alle partners aan de slag met concretisering en verdere uitwerking van de in de programma's gepresenteerde acties. De uitvoering van de aanpak wordt met oog voor de reeds lopende programma's gezamenlijk vormgegeven. In 2025 maken we de balans op. De (tussen)resultaten worden gebruikt om waar nodig andere accenten te leggen of bij te sturen. Uiteraard zal ik uw Kamer tussentijds informeren over de verdere uitwerking, uitvoering en resultaten van de aanpak.

Ik nodig de Kamer van harte uit ideeën te bespreken over het versterken van de bestaanszekerheid. Ik bespreek ook graag de dilemma's waar we tegenaanlopen, zoals de armoedeval en onvoorziene omstandigheden, zoals de huidige inflatie, die voor veel mensen de bestaanszekerheid onzeker maken.

Datum
12 juli 2022

Onze referentie
2022-0000152702

De Minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen,

C.J. Schouten

Position paper

Rondetafelgesprek ‘Betaalbaarheid van energie voor huishoudens’

Het doel van het rondetafelgesprek is inzicht krijgen in de positie van huishoudens in relatie tot de aanhoudende hoge energieprijzen.

Kernboodschap algemeen

- Noodzaak om de Energie- Inflatiecrisis te behandelen zoals de Coronacrisis als het gaat om de bestaanszekerheid van inwoners (in beide gevallen negatieve financiële effecten op de inwoner met lage en middeninkomens, die hierdoor moeilijk rond kunnen komen).
- Rijk is landelijk verantwoordelijk voor inkomensbeleid en het bieden van perspectief voor iedereen. Borg bestaanszekerheid structureel, bied perspectief aan inwoners en maak afspraken met schuldeisers (gelijk aan Coronacrisis, wanneer mensen echt in de schulden (dreigen te) raken door impact Energie- en Inflatiecrisis). Gemeenten kunnen het niet alleen.
- Gemeenten zijn lokaal verantwoordelijk voor een effectief vangnet en maatwerk voor inwoners die in de knel komen ondanks de landelijke ondersteuning. Gemeenten vullen aan en bieden maatwerk (bijzondere bijstand, individuele bijzondere bijstand, schuldhulpverlening).
- Kortom: Breed landelijk koopkrachtpakket met perspectief én gemeentelijke hulpverlening waar nodig.
- Om de aanvullende gemeentelijke hulpverlening en ondersteuning waar te kunnen maken (denk aan uitbreiding vroegsignalering, verruimen bijzondere bijstand voor ook middeninkomens die vanwege de crisis financieel in de knel komen), zijn afspraken noodzakelijk tussen VNG en rijk over voldoende financiële middelen vanuit het rijk. Dit i.v.m. de extra inzet voor uitvoeringscapaciteit en het beschikbaar stellen van hulp aan onze inwoners.

Groep inwoners die financieel in de knel komt groeit (niet alleen lage inkomens, ook middeninkomens)

Gemeenten zien het dagelijks in de praktijk: inwoners die niet meer rond kunnen komen. Steeds meer inwoners

komen door de stijgende energieprijzen en de enorme inflatie financieel in de problemen. Vooral lage inkomensgroepen en uitkeringsgerechtigden lopen risico om door de gestegen prijzen betalingsproblemen te krijgen. Tussen de 670.000 en 1,2 miljoen huishoudens kunnen bij blijvend hoge prijzen moeite krijgen met het betalen van de noodzakelijke rekeningen, blijkt uit een stresstest van het Centraal Planbureau. Naast de lage inkomensgroepen en uitkeringsgerechtigden zien we in de gemeentelijke praktijk ook inwoners met middeninkomens die door de gestegen energieprijzen niet meer rond kunnen komen.

Basisvoorzieningen zijn niet meer betaalbaar. De balans tussen inkomsten en uitgaven is volledig zoek. Vanuit het rijk zien we ad hoc regelingen die gericht zijn op het ondersteunen van inwoners op de korte termijn. Van belang dat het rijk investeert in een fundamentele en structurele aanpak om de bestaanszekerheid van inwoners te borgen, zij zijn immers verantwoordelijk voor landelijk inkomensbeleid.

Noodzakelijke kabinetsbrede visie, urgentie en commitment om bestaanszekerheid ontbreekt

Inwoners blijven in de dagelijkse praktijk geconfronteerd worden met de financiële effecten van de crises, bovenop de reeds hoge vaste lasten. Tijdelijke regelingen blijven een vorm van symptoombestrijding en het plakken van pleisters. Gemeenten willen dan ook samen met het rijk en andere partners komen tot een strategische agenda Bestaanszekerheid voor de korte en lange termijn (10 jaar) om niet meer van crisis naar crisis te wankelen. Het rijk heeft een landelijke verantwoordelijkheid voor wat betreft de bestaanszekerheid van inwoners. Gemeenten hebben hier een lokale verantwoordelijkheid. Zij zien dagelijks in hun praktijk inwoners die in deze tijd perspectief nodig hebben. Belangrijk om zowel op korte termijn, middellange termijn en lange termijn een aanpak te hebben. Wat doet het rijk concreet voor de aankomende winter waar inwoners in de praktijk bij geholpen zijn?

Onvoldoende betaalperspectief voor inwoners met lage en middeninkomens

Gemeenten kunnen het niet alleen en zijn niet verantwoordelijk voor het landelijk inkomensbeleid. Gemeenten dragen lokaal de verantwoordelijkheid om een effectief vangnet te bieden aan inwoners die ondanks de landelijke steun niet rond kunnen komen. We hebben te maken met een Energie- Inflatiecrisis, van belang dat er snel landelijke inkomenssteun komt. Inwoners hebben onvoldoende betaalperspectief. In de schuldhulpverlening krijgen we te maken met inwoners die vanwege de stijgende prijzen onvoldoende afloscapaciteit hebben. Inwoners mogen in een schuldhulpverleningstraject geen nieuwe schulden maken. Van belang dat het rijk landelijke afspraken maakt met energieleveranciers.

Oplossingen

- Maak vanuit het rijk landelijke afspraken met energieleveranciers (en andere schuldeisers) over coulance bij achterstand in maandbedragen, het niet direct kunnen voldoen van de eindafrekening en/of het kwijtschelden van de eindafrekening. Voorbeelden: bevriezen of compenseren/vergoeden/kwijtschelden vanuit de Rijksoverheid.
- Maak landelijke afspraken met overheidsschuldeisers over coulance of een tijdelijke pauze van inning net zoals dit in de Coronacrisis is gebeurd. De reden dat inwoners geen afloscapaciteit hebben, vanwege stijgende energieprijzen is een negatief effect van de energiecrisis. Dit is een landelijk effect.
- Bied inwoners voldoende betaalperspectief met het koopkrachtpakket. Van belang dat het koopkrachtpakket een breed pakket is (verhoging huur-, zorgtoeslag, gerichte energiecompensatie, inkomensafhankelijke vermindering energiebelasting etc.). Gemeenten kunnen het niet alleen. Dit voorkomt ook dat inwoners zich noodgedwongen moeten melden voor schuldhulpverlening.

Aanvullend aan het breed koopkrachtpakket kijken gemeenten goed naar wat zij kunnen betekenen voor huishoudens die ondanks de landelijke maatregelen niet rond kunnen komen. Gemeenten staan naast hun inwoners.

- Vroegtijdig passend hulp verlenen: Gemeenten voeren vroegsignalering en schuldpreventie uit (wettelijke taak). Belangrijk dat niet alleen vroegtijdige signalen worden uitgewisseld, maar ook signalen om afsluiting als gevolg van stijgende energieprijzen te voorkomen. Belangrijk dat energieleveranciers in de praktijk oog voor de inwoners blijven houden en tijdig gemeenten inschakelen bij betalingsproblemen en geen afsluitingen doorvoeren.
- Naast breed koopkrachtpakket verruimen individuele bijzondere bijstand voor middeninkomens: Gemeenten hebben de individuele bijzondere bijstand die ze als effectief vangnet inzetten voor hun inwoners. Naast het breed koopkrachtpakket kunnen gemeenten hun individuele bijzondere bijstand qua inkomensgrenzen

verruimen, zodat inwoners met middeninkomens die financieel in de knel komen ook bij gemeenten terecht kunnen. Dit betekent dat de doelgroep groter wordt voor gemeenten. Randvoorwaarde hierbij is dat gemeenten voldoende in staat gesteld moeten worden om dit goed uit te kunnen voeren (extra middelen en capaciteit). De uitvoeringscapaciteit van gemeenten staat onder druk, dit vanwege de constante druk van de afgelopen crises.

- Lokale maatwerkvoorzieningen, voedselbanken en doorbraak-/noodfondsen: gemeenten kunnen in uitzonderingssituaties aanvullen op het minimabeleid door een maatwerkvoorziening in te zetten voor huishoudens die niet rond kunnen komen. Dit is op basis van gemeentelijke beleidsvrijheid.
- Hulp bij energiebesparing en verduurzamen woningen. Belangrijk dat het rijk met een brede aanpak energiearmoede komt (wat doet het rijk op korte termijn, middellange termijn en lange termijn?) Het vraagstuk rondom energiearmoede raakt niet alleen de inkomenskant van inwoners, maar ook de uitgavenkant van energiebesparing en het verduurzamen van woningen.

16-2022 Schriftelijke vragen ChristenUnie stijgende lasten

Uitvoering motie energie

Door de raad van de gemeente Aalten is bij de behandeling van het voorstel tot vaststelling van update 2021 van het plan van aanpak duurzaamheid (d.d. 22 februari 2022) een motie (bijlage) aangenomen met het verzoek aan het college om een plan van aanpak op te stellen dat leidt tot gemeentelijke beleidsinstrumenten om risico's op energie-armoede te signaleren en vervolgens daar waar mogelijk te voorkomen en af te wenden en dit plan van aanpak terug koppelen aan de raad vóór de behandeling van de begroting 2023. In de bestuurlijke termijnagenda stond aanvankelijk opgenomen dat dit plan van aanpak in september zou worden opgeleverd. Deze deadline is echter verschoven.

De concrete vraag van de ChristenUnie is daarom: wanneer kan de raad het betreffende plan van aanpak tegemoet zien?

Stijgende lasten

In het verlengde daarvan is de afnemende koopkracht, onder meer als gevolg van de hoge inflatie en verder stijgende energieprijzen, een actueel (politiek) onderwerp. Door het kabinet zijn diverse maatregelen genomen, maar de zorg bestaat dat dit niet afdoende is en dat veel mensen in het najaar ernstig in de problemen komen. Zeker de doelgroepen met lage en middeninkomens dreigen geconfronteerd te raken met oplopende kosten, met de kans dat zij structureel in de problemen komen en in armoede terecht komen. Tegelijk is bekend dat nu al bijna 1 miljoen mensen in Nederland[1] in armoede leven. Voor deze groep wordt het nóg lastiger om financieel rond te komen en deel te nemen aan de maatschappij, met sociale uitsluiting en gezondheidsproblematiek als gevolg.

Daarom heeft de ChristenUnie de volgende vragen:

1. Kan het college aangeven wat de situatie in de gemeente Aalten is als gevolg van de stijgende lasten voor lage en middeninkomens?
2. Is zicht op hoeveel huishoudens (mogelijk) in de problemen komen door deze toenemende kosten? Is het aantal mensen te maken hebben met armoede in de gemeente Aalten toegenomen?
3. Welke maatregelen c.q. instrumenten zijn voorhanden om deze doelgroepen waar nodig te ondersteunen?
4. Is het college van mening dat aanvullende maatregelen nodig zijn en zo ja, welke?

De fractie van de ChristenUnie ziet graag de beantwoording van deze vragen voor de gemeenteraadsvergadering van 27 september a.s. tegemoet.

Namens de fractie van de ChristenUnie,
Tobias Holtman

[1] Armoede in Nederland | Stichting Armoedefonds